

JÜRI ULUOTS **13.01.1890–9.01.1945**

Jüri Uluots sündis 13. jaanuaril 1890 Kirbla vallas. Pärast Pärnu gümnaasiumi lõpetamist 1910. a asus ta õppima õigusteadust Peterburi ülikoolis. Lõpetanud selle 1915. a, jäi J. Uluots ülikooli juurde teadusliku stipendiaadina rooma ja tsiviilõiguse alal. Tema juhendajad Peterburis olid mainekad rooma õiguse spetsialistid, tollane ülikooli rektor David Grimm (1864–1941) ja hilisem Tartu Ülikooli õppejõud Karl Wilhelm von Seeler (1861–1925).

1918–1919 töötas J. Uluots Haapsalus rahukohtuniku ja kohtuuriijana. 1919. a valiti ta Asutavasse Kogusse, 1920. aastail kuulus I, II ja IV Riigikogusse (Põllumeeste rühmas).

Eesti Vabariigi Tartu Ülikooli õigusteaduskond alustas oma tööd 1920. a kolme eesti rahvusest juuraõppejõuga. Need olid Nikolai Maim, Ants Piip ja J. Uluots. J. Uluots oli 1920–1924 Tartu Ülikoolis rooma õiguse dotsent, 1925–1927 erakorraline professor, 1927–1940 korraline professor. 1924–1931 ja 1942–1944 oli ta ühtlasi õigusteaduskonna dekaan ja 1931–1934 üliõpilasjade prorektor.

Juba oma esimestest loengutest alates muutis J. Uluots Eesti õigusajaloo lähtepunkti, seades esmakordselt selle keskmesse eestlase. Lühidalt võiks tema kontseptsiooni kokku võtta järgmiselt: Eesti õigusajalugu on kõigepealt Eesti rahva õigusajalugu. 1930. a ilmus tema sulest kaheköiteline uurimus „Eestimaa õiguse ajalugu“. J. Uluots on uurinud ka agraar- ja asustusajalugu: 1935. a avaldati „Grundzüge der Agrargeschichte Estlands“. Eestlaste muistseid lepinguid võõrastega käsitleb „Die Verträge der Esten mit den Fremden im XIII Jahrhundert“ (1938).

J. Uluots oli Eesti õigusteaduse loojaid, osales Eesti tsiviilseadustiku koostamises. Rahvasteliidu nõukogus kaitses ta maareformi Eestis.

1938. a sai J. Uluotsast Eesti Teaduste Akadeemia akadeemik. Lisaks õigusteaduslikele probleemidele huvitasid teda ka asustus- ja maakaitseajaloo küsimused, laiem majandus- ja poliitiline ajalugu ning ajalooline ja poliitiline geograafia. Ta võttis agaralt osa akadeemia humanitaarteaduste seksiooni tegevusest ning interdistsiplinaarsete uurimiskavade koostamisest viimase juurde loodud toimkondades.

Jätkus ka tema tegevus poliitikuna. 1936. a valiti J. Uluots Rahvuskogu liikmeks, ta oli selle I koja esimees ning Eesti Vabariigi uue põhiseaduse üks peamisi autoreid. 1937–1940 oli ta Isamaaliidu keskjuhatuse esimees. 1938. a valiti ta Riigikogusse, oli 1938–1939 selle esimees. 12. oktoobrist 1939 oli J. Uluots Eesti Vabariigi peaminister, lahkudes sellest ametist 16. juunil 1940 NSV Liidu ultimaatumiga ja saanud okupatsiooni tõttu. 1944. a aprillis alustas ta tegevust Eesti Vabariigi seaduslike riigivõimuorganite taastamiseks ja nimetas 18. septembril ametisse Eesti Vabariigi valitsuse, mis on tuntud Otto Tiefi valitsusena.

J. Uluots põgenes saabuvate Nõukogude okupatsioonivägede eest Rootsi, kus ta suri peatselt 9. jaanuaril 1945 Stockholmis.